

SADRŽAJ TRENING PROGRAMA

Ponedjeljak, 01. juni, 2009.

10-14:00 Dolazak učesnika/ca

Hotel Holywood, Sarajevo
 Dr. Pintola 23, Ilidža, 71000 Sarajevo
 Tel/Fax: +387 33 773 100; +387 33 773 145
 E-mail: hollywood@bih.net.ba

14:00-14:30 Otvaranje Trening programa

- Pozdravna riječ, direktorica TPO Fondacije, Dubravka Vokić, 5 min.
- Upoznavanje sa Trening programom, Zilka Spahić-Šiljak, 10 min
- Pozdravna riječ, direktorica Agencije za ravnopravnost spolova BiH, Samra Hadžiabdić-Filipović, 5 min
- Pozdravna riječ, direktorica Gender centra FBiH, Ana Vuković, 5 min.
- Pozdravna riječ predstavnika UNIFEM-a, Hjalmar G. Sigmarsson, 5 min.

14:30 – 19:30 MODUL 1

Rodna ravnopravnost - pravni okvir (Voditeljica: mr. Ivana Dračo)

Utjecaj društvenih i kulturalnih praksi na promociju i zaštitu ženskih ljudskih prava

Uvodne refleksije učesnika/ca:

- Koja su očekivanja – "Drvo očekivanja, 10 min.

Izlaganje voditeljice: Koncept ljudskih prava te važnost integrisanja rodnog aspekta, preporuke "Bečke deklaracije", 30 min.

- Rad u parovima – Kompariranje "Deklaracije o pravima čovjeka i građanina" i "Deklaracije o pravima žene i građanke", Olympe de Gouges, 30 min.
- Prezentacija rada i diskusija – Zašto je bitno uvesti pojam "ženska ljudska prava" u pravni diskurs, 30 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: Zašto je bitno raditi na implementaciji Člana 5 "Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama" (CEDAW)
30 min.

- Rad u parovima – Analiza pojedinih članova CEDAW te identificiranje društvenih, kulturalnih i religijskih praksi i stavova u BH kontekstu koje nisu u skladu sa preuzetim obavezama država potpisnica CEDAW; predlaganje mogućih načina uklanjanja diskriminativnih praksi i stavova, 30 min.
- Prezentacija rezultata, 30 min.

PAUZA, 10 min.

Ženska ljudska prava u oblasti braka i porodice

1. Izlaganje voditeljice: Međunarodni i domaći mehanizmi zaštite ženskih ljudskih prava u oblasti braka i porodice, 30 min.

- Grupni rad – Koristeći "Zakon o zaštiti od nasilja" FBiH i RS i "Porodični zakon" analizirati tri pripremljena primjera kršenja ženskih ljudskih prava u oblasti braka i porodice, 30 min.
- Diskusija – Kako tradicionalni zahtjev za zaštitom braka i porodice, kao domena "privatnosti", od intervencija države omogućava diskriminaciju i nasilje nad ženama, 30 min.

Utorak, 02. juni, 2009

MODUL 2

Rodna ravnopravnost i ljudska prava - katolička perspektiva (Voditeljica: Dr. Rebeka Anić)

8:30-9:00

Icebreaking

9:00 do 13:30

Koncept rodne ravnopravnosti

- Uvodna razmišljanja sudionika na temu *Katoličanstvo i žene*.

Metoda: slobodne asocijacije; zapisivanje na ploči, 30 min.

Uvod voditeljice u temu: Dostojanstvo žene prema katoličkom poimanju, 45 min.

- Rad u skupinama: Čitanje biblijskih tekstova (Postanak 1,26-28; 2; 3;). Razgovor: Sjećaju li se nekih tumačenja tih tekstova? Kako doživljavaju/tumače te tekstove? Je li neki od tih tekstova imao utjecaj na njihov život? 60 min.

- Predstavljanje rada u skupinama, 30 min.

PAUZA, 30 min.

- **Izlaganje voditeljice: Antropologija žena: biblijski vid, 45 min.**

- Rad u grupama, 30 min.

- Predstavljanje rada u skupinama, 30 min.

15:00-19:00

Antropologija žene

Izlaganje voditeljice: Antropologija žene: teološki vid, 30 min.

- Grupni rad: Čitanje i razgovor na temelju crkvenih i međunarodnih dokumenata o dostojanstvu žene (MD, PT, LG, GS, DH...), 45 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: Modeli rodnih odnosa, 30 min.

- Grupni rad: Rasprava o jednakosti i razlici žena i muškaraca u svakodnevnom životu, 60 min.
- Predstavljanje rada u skupinama, 15 min.
- Plenum: Osvrt na izlaganja i rad proteklog dana, sabiranje otvorenih pitanja i rasprava, 60 min.

Srijeda, 03. juni, 2009.

Rod i Obitelj

8:30

Icebreaking

9:00 – 13:30

Rodni odnosi u obitelji

- Zajednički razgovor na temu: *Identitet katoličke obitelji*, 15 min.
- Rad u skupini: čitanje različitih tekstova koji opisuju uređenje rodnih odnosa u braku i obitelji i rasprava, 30 min.
- **Izlaganje voditeljice:** Model rodnih odnosa prema Novom zavjetu i u povijesti teologije, 45 min.
- Rad u skupini: Čitanje i razgovor o tekstovima međunarodnih dokumenata i crkvenih dokumenata i zakona o braku i obitelji, 60 min.
- Predstavljanje rada u skupini i rasprava, 60 min.

15:00 – 19:00

Nasilje u obitelji

- Zajednički razgovor na temu: *Nasilje u obitelji i katolička crkva*, 30 min.
- Čitanje i razgovor na odabranim biblijskim tekstovima, 60 min.

PAUZA, 30 min.

- Izlaganje voditeljice: Nasilje nad ženama u obitelji, 45 min.

- Grupni rad: Mogućnost suradnje katoličkih ustanova i ustanova civilnog sektora u zaštiti zlostavljanih žena, 60 min.
- Plenum: Osvrt na izlaganja i rad proteklog dana, rasprava o otvorenim pitanjima, 45 min.

Četvrtak, 04. juni, 2009.

MODUL 3

**Rodna ravnopravnost i ljudska prava, pravoslavna perspektiva
(Voditeljice: Dr. Milica Bakić-Hayden i Marija Grujić)**

8:30-9:00

Icebreaking

9:00 do 13:30 **Koncept rodne ravnopravnosti**

- **Uvodni razgovor** voditeljice i učesnika radionice o Istočnom hrišćanstvu, o pojmu Crkve i pomesnim (auto-kefalnim) crkvama, SPC, o jedinstvu u različitostima, o odnosima među polovima i položaju žene, 30 min.
- **Izlaganje voditeljice I:**
- **Pravoslavno-hrišćanska antropologija čoveka i biblijski model rodnih odnosa**
- Ustrojstvo ličnosti i spasenje
- Uloga žene u spasenju; od Eve do Bogorodice
- O ljudskom dostojanstvu sa posebnim osvrtom na ženu
- **Rad u grupama:** čitanje i analiza izabranih tekstova. Implikacije višeznačnosti biblijskog teksta i njegovog tumačenja za razumevanje gore izloženog.

PAUZA, 30 min.

- **Izlaganje voditeljice II, 30 min.**
- **Modeli rodnih odnosa u Crkvi i društvu :**
- patrijahalno vs. pravoslavno
- tradicije vs Tradicija
- **Rad u grupama:** čitanje izabranih tekstova, analiza savremenih crkvenih dokumenata i uredbi o rodnoj ravnopravnosti; lični primeri iz porodice i društva, 45 min.
- **Prezentacija zaključaka po grupama, 45 min.**
moderirana diskusija pređenog materijala između članova grupa

15:00 – 19:00 **Rod i društvena pravda**

- **Izlaganje voditeljice III:**
- **Religijski i svetovni pojmovi različitosti i jednakosti, ravnopravnosti, pravde i Pravednosti, 30 min.**
- **Rad u grupama** – čitanje tekstova na zadatu temu, 45 min.

PAUZA, 30 min.

- **Moderirana diskusija i analiza grupnog rada, 30 min.**
- **Izlaganje voditeljice IV, 30 min.**
- ontološka jednakost i društvena neravnopravnost
- **Rad u grupama, 45 min.**
- priprema argumenata za zaključnu diskusiju: svaka grupa daje svoj primer i analizu navedenog pitanja.
- **Zaključna diskusija, 30 min:**
- moderirana diskusija između svih učesnika

Petak, 05. juni, 2009.

Modeli rodnih odnosa

8:30-9:00

Icebreaking

9:00 do 13:30

Koncept rodne ravnopravnosti

Izlaganje voditeljice I:

- Rodni odnosi u Crkvi i društvu

- Sumiranje refleksija o konceptu rodne ravnopravnosti iz prvog dela, 5 min.

Izlaganje voditeljice II

- Brak i porodica u pravoslavnoj perspektivi, 45 min.

- Pravoslavno shvatanje odnosa polova
- Brak kao sveta tajna
- Odnosi u porodici

- Rad u grupama, 30 min.

- zadatak: komentarisati analogiju – “svakome mužu glava Hristos, a muž je glava ženi; a Bog je glava Hristu;“

- Moderirana diskusija zadanog, 30 min.

- pojam "glave" (*kefalos*)
- pojam hijerarhije, dominacije, komplementarnost i ravnopravnost u braku

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice III

Obrazovanje žena, 30 min.

- Žensko monaštvo kao alternativa braku
- doprinos monahinja obrazovanju žena

- Rad u grupama, 45 min.

- čitanje izabranih tekstova i priprema pitanja za diskusiju o značaju obrazovanja za duhovni i socijalni život žene (primeri iz literature i ličnog iskustva)

- Grupna prezentacija i diskusija pređenog materijala, 45 min.

15:00 – 19:00 Nasilje u porodici i društvu

Izlaganje voditeljice IV, 45 min.

- Nasilje u porodici i diskriminacija u društvu

- može li se pravdati nasilje u ime religije?
- odnos društva prema ženi i nasilje u porodici
- žensko monaštvo i nasilje u porodici i društvu
- da li je neravnopravnost oblik nasilja?

- Rad u grupi, 45 min.

- čitanje i analiza izabranih tekstova (Vere Erlich, i dr.)
- stav SPC o nasilju prema ženama: između teorije i prakse
- nekad i sad: koliko se promenilo?

PAUZA, 30 min.

Zaključna diskusija: grupna prezentacija učesnika i interaktivno sumiranje svih pokrenutih tema od strane voditeljice i polaznika radionice.

Subota, 06. juni, 2009. MODUL 4

**Rodna ravnopravnost i ljudska prava - islamska perspektiva
(Voditeljica: Zilka Spahić-Šiljak)**

8:30-9:00

Icebreaking

9:00 do 13:30

Koncept rodne ravnopravnosti

- Uvodne refleksije učesnika/ca (šta znaju o islamu, o odnosima među spolovima, položaju žene, muslimanskoj porodici) 15 min.

Izlaganje voditeljice: O dostojanstvu čovjeka u islamu, 30 min.

- Grupna analiza međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima (UDHR, CEDAW, SCR 125, Kairska deklaracija, Univerzalna islamska deklaracija), 30 min.
- Prezentacija grupne analize i diskusija, 15 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: Antropologija žene u osnovnim izvorima vjere, 30 min.

- grupni rad – analiza teksta Kur'ana i Hadisa o stvaranju žene, 30 min
- prezentacija grupnog uradka, 15 min.
- Grupna analiza tekstova komentara Kur'ana 30 min.
- prezentacija grupnog uradka, 15 min.

15:00 – 19:0

Žene i muškarci Božiji namjesnici/e

Izlaganje voditeljice: Žena i muškarac kao prijatelji i Božiji namjesnici/ce (halifa) na Zemlji, 30 min.

- Rad u grupama – kur'anska etika prijateljstva i brige i substativna ravnopravnost u međunarodnim dokumentima ljudskih prava, 30 min.
- Prezentacija grupnog rada, 30 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: Rad na zajedničkom dobru – eliminiranje diskriminacije, 45 min.

- Rad u grupama, **kako pomiriti ontološku jednakost i društvenu neravnopravnost?** 30 min.
- Plenarna prezentacija grupnog uradka, 15 min.
- Diskusija o razumijevanju koncepta prijateljstva i zajedničkog djelovanja: prednosti i prepreke, 45 min.

Nedjelja, 07. juni 2009.

Odnosi u porodici

8:30 – 13:30**Porodični i bračni život**

- Sumiranje refleksija o konceptu rodne ravnopravnosti iz prvog dijela, 15 min.

Izlaganje voditeljice: Brak i porodica u islamskom vidiku, 30 min.

- grupni rad – analiza islamskih dokumenata o ljudskim pravima (Univerzalna islamska deklaracija i Kairska deklaracija i usporedba sa CEDAW konvencijom, 30 min.
- Prezentacija grupnog rada, 30 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: Nasilje u porodici (nadređenost muškarca ženi, poslušnost), 30 min.

- Grupni rad, analiza teksta i komentara Kur'ana, 30 min.
- Prezentacija grupnog analize, 15 min
- Zajednička analiza preporuka muslimanskih psihologa i ljekara imamima u islamskim zajednicama i mogućnosti za saradnju sa BiH ustanovama i organizacijama koje pružaju zaštitu žrtvama nasilja, 45 min.
- Zaključna razmatranja, 30 min.

15:00 – 19:00**Obrazovanje i poziv žene**

Izlaganje voditeljice: Obrazovanje muškaraca i žena, 30 min.

- grupni rad – analiza života najobrazovanijih muslimanki u prvim godinama islama, 30 min.
- Prezentacija grupnog uradka, 30 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: bosanskohercegovačka zbilja, 30 min

- grupni rad – koliko religija pozitivno ili negativno utiče na odabir obrazovanja i zanimanja, 30 min.
 - prezentacija analize, 30 min.
-

II DIO TRENINGA (4 dana)

Javni život i izgradnja mira i sigurnosti u zajednici (SCR 1325)

MODUL 5

Ženska ljudska prava u oblastima javnog života, mira i sigurnosti (Voditeljica: mr. Ivana Dračo)

14:00 – 19:00 Uvodne refleksije učesnika/ca:

- Koja prava žena iz oblasti javnog života poznaju i koje pravne mehanizme zaštite tih prava, 20 min.

Izlaganje voditeljice: Međunarodni i domaći mehanizmi zaštite ženskih ljudskih prava u oblastima javnog života (Zakon o ravnopravnosti spolova, Pekinška deklaracija i Platforma za akciju), 30min.

Grupni rad – "Runda prava" – Razmjena argumenata za zastupanje i osporavanje ženskih ljudskih prava u domenu politike, rada, obrazovanja, izgradnje mira i sigurnosti, 30 min.

Diskusija – 30 min.

MODUL 6

Javni život i izgradnja mira i sigurnosti u zajednici – pravoslavna perspektiva (Voditeljice: Milica Bakić-Hayden i Marija Grujić)

9:00 – 13:30 Uvodne refleksije

-uvodne refleksije (šta učesnici/ce znaju o konceptu mira, sigurnosti, dijaloga i pomirenja u hrišćanskim tradicijama i učešću žena u javnom životu), 30 min.

Posebni osvrt na pravoslavnu perspektivu – ženska udruženja za promociju mira i jednakopravnostima ponikle u pravoslavnim tradicijama – primer Kola Srpskih Sestara, 30 min.

-Razgovor sa Milkom Bojić iz KSS, 45 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: Žene u javnom prostoru, 45 min.

- grupna analiza primjera Bogorodica i Marija Magdalena (pripremljeni primjeri i zadaci), 45 min

-prezentacija rezultata analize, 30 min.

15:00 – 19:00 Izlaganje voditeljice

-Prezentacija rezultata grupnog rada, 30 min.

Izaganje voditeljice: Hrišćanska filantropija, *just war traditon* i izgradnja mira, 45 min.

- grupni rad – kompariranje SCR 1325 i tekstova o miru i vrijednosti ljudskog života iz hrišćanske tradicije, 45 min.

-Prezentacija grupne analize, 30 min.

Uvodno izlaganje voditeljice: Žena, religija i mir – rodna perspektiva mirovnih procesa, pomirenja i sigurnosti, važnost udjela žena u izgradnji mira, 45 min.

- grupni rad - post-konflikta društva, religija i udeo žena u izgradnji mira (pripremljena pitanja i primeri), 45 min.

- Prezentacija grupnog rada, 30 min.

MODUL 7

Javni život i izgradnja mira i sigurnosti u zajednici – katolička perspektiva (Voditeljica: Dr. Rebeka Anić)

9:00 – 13:30

- Uvodna razmišljanja: *Katolička crkva i obrazovanje žena*, 30 min.

- Isus i učenice: čitanje tekstova i interaktivno tumačenje, 60 min.

- **Izlaganje voditeljice:** Obrazovanje žena u kršćanskom kontekstu, 40 min.

- Rad u skupini: Čitanje i rasprava na temelju kanona Zakonika crkvenog prava i CEDAW-a čl. 10. 26., 45 min.

- Predstavljanje analize rada u skupini, 30 min.

15:00 – 19:00

- Uvodni razgovor:

Katolikinje – političarke; Žene u javnom životu crkve, 30 min.

- **Izlaganje voditeljice:** Katolička crkva i javno djelovanje žena, 45 min.

- Rad u skupini: Rad na tekstovima koji se tiču javnog djelovanja žena, 30 min.

- Iznošenje ishoda rada u skupini i prijedlozi što bi se moglo učiniti da se žene više uključe u javno djelovanje, 30 min.

PAUZA, 30 min.

- Uvodni razgovor: Uključenost katolikinja u mirotvorni rad, 30 min.

- **Izlaganje voditeljice:** Katolička crkva u zaštiti žena i poticanju žena za mirotvorni rad, 45 min.

- Plenum: Osvrt na izlaganja i rad proteklog dana kao i osvrt na trodnevni rad.

MODUL 8

Javni život, mir i sgurnost – islamska perspektiva (Voditeljica: Dr. Zilka Spahić-Šiljak)

9:00 – 13:30

- pomirenja u islamskoj tradiciji i učešću žena u javnom životu), 15 min.

- Uvodne refleksije (šta učesnici/ce znaju o konceptu mira, sigurnosti, dijaloga i -
- Izlaganje voditeljice: Mir i sigurnost u Kur'anu i Sunni, 45 min.**
- Grupni rad – analiza teksta Kur'ana o miru i uvažavanju različitosti, 30 min.
- Prezentacija grupnog uradka, 15 min.

PAUZA, 30 min.

Izlaganje voditeljice: doprinos žena miru u prvim muslimankim zajednicama, 45 min.

- grupna analiza života i djela prvih muslimanki (pripremljeni primjeri i zadaci), 30 min.
- prezentacija rezultata analize, 30 min.

15:00 – 19:00 Izlaganje voditeljice: Javni život i politika: univerzalna religija i hijerarhijska muslimanska rodna arhitektura (harem i politika), 45 min.

- grupni rad, sekularna i duhovna vlast - političke liderice iz muslimankse povijesti (Shajrat Al-Durr, Sultana, Radiyya, Sultana Arwa, Kutlug Hatun), 45 min
- Prezentacija rezultata grupnog rada, 30 min.

PAUZA, 30 min.

Uvodno slovo voditeljice: Žena, religija i mir – orodnjavanje mira i sigurnosti i važnost udjela žena u izgradnji mira, 45 min.

- grupni rad - kako žene grade mir (pripremljena pitanja), 45 min.
- **Prezentacija grupnog rada, 30 min.**